

FILMSKA KULTURA - Predsednik Aleš Doktorič ob 40-letnici Kinoateljeja

Prostor ustvarjalne svobode

GORICA - Leto 2017 je za goriški Kinoatelje posebno leto, polno oblečterje. Po prehodni poti in med novimi izivji smo se spredali z njegovim predsednikom Alešem Doktoričem.

»Naša navada, da bi častili oblečterje, letos pa se jih je nabralo res veliko: 40 let od prvega javnega nastopa Kinoateljeja junija 1977, 75-letnica rojstva našega ustanovitelja Darka Bratina (in tudi 20 let od njegove smrti), 100-letnica režisere Jožeta Babiča, katerever smo že posvetili tešnjini in spominu, ob jugriščni projekciji njegovega filma *Poslednja postaja* (ob 18. uri v goriškem Kulturnem domu) pa bi radi zbrali tudi nekdanje člane in sodelavce in se spomnili samega začetka. Darko Bratini pa se bomo obespečevali posvetili jeseni, ko bomo v okviru filmskega festivala, ki nosi njegovo ime, organizirali studijski dan, da bi osvetlili bogato zapuščino, ki jo je med Slovenci v Italiji razvijal skozi diskurze teorije identitete in širšega razumevanja naše družbe.«

Promo obdobje je nedvomno minilo ravno v znamenju Darka Bratine. S kakšnim namenom je ustanovil Kinoatelje in kdo je sestavljal prvo ekipo?

Darko Bratina je Kinoatelje ustanovil z namenom, da bi film spoznavali, se ob njem pogovarjali in odkrivali tudi resničnost lastnega prostora in prostora drugih. Zato je zbral okoli sebe ekipo mladih dajakov, studentov in filmskih načudencev. Naj mi oprostijo tisti, ki bi jih morebiti ne omenili ali napacno omenili: prvo skupino so sestavljali Davorin Devetak, Marta in Mirjam Koren, Dunja Nenut in Livo Semolič. Pozneje so se pridružili še Dario Frandolič, Daniel Jarc, Igor Prinčič, Jaki Rener, Peter Rijavec in Walter Vatovec. Zrazen je bil tudi skupina, ki je na OŠ Solkan sodelovala v filmskem krožku z Naškom Križnarjem: Toni Gomišek, Jože Dolmark, Silvan Furjan, Brane Kovarič. Če se vrnem v leto 1977, je bilo prve velike dejanske udeležbe na puljskem festivalu jugoslovenskega filma, februarja 1978 pa je sledil beografski FEST, kjer je bilo usodno srečanje z italijanskim scenaristom Sergiom Amideim; Darko je nato do Občini Gorica pobudo za nastavek nagrade Sergio Amidei.

Kakšne spomnime imate na Bratino?

Spomini na njegove spomnimo kot nekakšno znamenstvo. Pigmalion je velike človečnosti, ki je v vsakem izmed nas znal vratiti krigoroznega pristopa do stvari in svojo samozavestno vizionarnost, po kateri

se je obračala tudi naša praksa. Sledili smo principu *learning by doing*, se učili in širili obzorja ob konkretnem kulturnem delu, ki je predvidevalo direkten stik s slovensko (filmsko) kulturo. Znanje spreminja svet, predvsem pa spreminja tiste, ki ga razvijajo. Darko Bratini se nam je zdel zaradi smrtno nabranega znanja, miselnih prodornosti in človeške razpoložljivosti res izjemna osebnost, kateri je hvaležen vsak izmed tistih, ki smo presečeli nič koliko večernih sol ob intelektualnih premišljevanjih in kulturnih načrtovanjih.

Bratino je imel ohranjate tudi z našim poklon vizijs. Kateri »vizijs« ne grajete?

Tiste, ki nekako sledijo pogledu na film, ki ga je imel Bratina. On je filmskemu, hkrati pa tudi televizijskemu in video mediju pripisoval posebno spoznavno in sporočilno vlogo: menil je nameč, da gre za najboljše sredstvo za razumevanje družbe, zgodovine in kulture. Tato nagrada, ki je njeni posvečena, izbiča dela in avtorje, ki estetske vrednote dopolnjujejo s pozornostjo do zgodovinskega in družbenega okolja ter medkulturne komunikacije. Pričevamo si, da se vizeje naših nagrajevev širijo med zainteresiranim občinstvom, zato z nagrjenici redno pribrajemo masterklase, dodatne projekcije ipd. V prvem obdobju smo nagrjevali predvsem domače avtorje, prva nagrjenica je bila slovenska režisera Maja Weiss (1999), nato Aljoša Žerjal (2003), Edi Šelhaus (2005) ... v zadnjih edicijah pa se naše raziskovanje odpira v širši mednarodni prostor. Lanske nagraine je bil hrvaški režiser Dalibor Matanić.

Kinoatelje je v teh 40 letih deloval na področju raziskovanja, distribucije, produkcijske. Kateri bi najbolj izpostavili?

V zadnjih petnajstih letih sta nas bolj opredelila produkcija in založništvo, pa tudi raziskava o igralki Nuri Gregor in naši gradi Darka Bratina, medtem ko smo se med tem prvenstveno ukvarjali s pregledom slovenskega filma *Film Video Monitor*, s filmskim gledališčem GoricaKinema in raziskovanjem lokalne filmske preteklosti. Vendar vse izhaja iz istega izvora in zato iz razlike na kontaktni in medsebojno spoznavni vlogi, ki jo je na počasno imelo slovensko kulturno društvo ob meji na prepuh dveh civilizacijskih krogov, ki v preteklosti nista komunicirala, pa tudi sedaj ne odčinko. Prednost je vedno imelo ohranjanje institucionalnih, profesionalnih in osebnih vez s osrednjim slovenskim pro-

stom, kar edino omogoča trajno prekravitev dejavnosti. Kar pa je bilo v 80. ali 90. letih pionirske, je postal v novem ti-soločju splošna praksa: to je Kinoateljeju morda odvezlo kanček vidljivosti, a hkrati to predrilo, da je bilo njegovo prizadevanje usmerjeno v pravo smer. Iz Kinoateljeja se je rodilo kinopodjetje Transmedia, produkacija pa je dosegla vrhunce v delu avtorje Anje Medved in Nadje Velušček, pa tudi v sodelovanjih z režiserji Abarom Petricičem, Jurijem Grudnom, Martinom Turkom in Borisom Palčičem, ki pokriva tudi območje tržaške, videmsko pokrajin.

Omernjena povezovalna vloga je tako sezmejna kot v sami Gorici ...

Kinoatelje je na primer del združenja Carinarica, ki želi prostor na meji med Gorico in Novo Gorico (in Erjavčevim oz. Ulici San Gabriele) razviti v prostor bivanja in ustvarjanja urbane kulture. Tu je bila oktober postavljen zanimiva multimedijska razstava berlinskih filmašev in arhitektov *Border + Ouverture*. V principu pa se ves naš program in vsi naši projekti usmerjajo na občinstvo tostran in ostrose strane, zato so tudi dvojezični. Naša filmska pokrajina je čezmerno prostor. Ta koto bomo na primer v sodelovanju z Kulturnim domom v Novi Gorici 9. marca organizirali projekcijo filma *Brezmejno nemškega režisera Petra Zacha*, ki raziskuje življenje na meji, tudi ob slovensko-italijanski.

Kinoatelje je se medtem moral prilagoditi novim časom, ustanovili ste na primer Zavod Kinoatelje. Čemu dajete danes prednost?

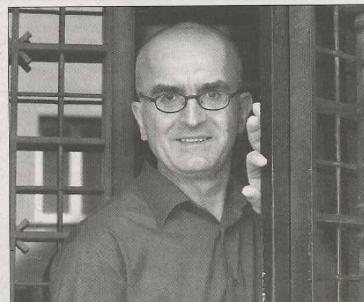
Zavod smo ustanovili, da bi lahko bolj suvereno delovali v Sloveniji, predvsem na področju audiovizualne produkcije. Sedaj pa je naša pozornost usmerjena predvsem v delo z mlajšimi, ki jim po svojih močeh omogočamo vstop v svet filma preko slovenske besede. Pri tem mislim na številne delavnice po šolah, na izobraževalni projekt *Otroci otrokom ali letošnji Vse kar imam, nosim s seboj - Begunčev kovček*, znotraj katerega učencem slovenskih šol v Gorici, Trstu, Doberdobu in Špetru skozi gibljive slike in filmske delavnice približamo aktualno problematiku begunstva, ki je zaznamovala tudi naše prednike v času pre svetovne vojne.

Na koliko sodelavcev lahko računate? Od kod trpiate sredstva za delovanje?

Uvrščeni smo med primarne kultur-

Predsednik
Kinoateljeja
Aleš Doktorič

FOTO DAMI@ON



Katera je danes misija Kinoateljeja?

Pri razmišljaju o lastni misiji je predvsem koristna zavest, da seveda nihče ni Mesija. Kinoatelje, v okvir katerega spada tudi Zavod Kinoatelje v Sloveniji, deluje kot večnamensko jedro za medkulturne in čezmjerne projekte na področju filma in audiovizualnih medijev. Po eni strani obrazujemo dediščino, ki smo jo ustvarili v štiridesetih letih delovanja, po drugi pa si prizadevamo, da bi Kinoatelje ostjal prostor ustvarjalne svobode, v katerem bi predvsem mladi Sloveni v Italiji našli pomoč in sredstva za lastno kulturno rast in samostojno ustvarjanje. Naša vloga katalizatorja se utemeljuje z dejstvjem, da je Kinoatelje edina slovenska organizacija v zamejstvu, ki se načrtno in neprofitno ukvarja z audiovizualno kulturo, ta pa je ne-pogresljiva komponenta sodobnosti. (pd)

RIM - Ministrstvo za kulturo in turizem

Gašperju Maleju državna prevajalska nagrada

RIM - Prevajalec, urednik in pesnik Gašper Malej bo danes prejel posebno nagrado italijanskega ministrstva za kulturo in turizem za izstopajoče prevajalske in založniške dosežke. Podelitev bo v knjižnici Angelica v Rimu. Italijansko ministrstvo za kulturo in turizem nagrade podeljuje od leta 1989. Malej pa je prvi slovenski prevajalec, ki jo prejel. Med drugim je prevedel dela Daria Foja, Di-Diruzza, Cesareja Paveseja in Franca Lojza.

Malej prevaja zlasti italijansko literaturo 20. stoletja in izbira besedila, »ki zrcalijo njegov interes za držbeno temo«. Kot piše v utemeljivitih nagradah, je Malej s prevodovi drzne antologije Nives Zudič Antoni posebno pozornost izkaljal za zgodovino italijanske književnosti Kopra. Posebno zanimanje pa je zbulil njegov prevod nedokončanega romana *Nafja* Pier Paola Pasolini, za katerega je leta 2011 prejel nagrado zlate ptice. »To delo, nadve zahteveno tako na leksikalni kot na sintaktični ravni, je Malej izvrstno prenesel v slovenščino, saj mu je uspešno poustvaril raznolike slogovne registre ter nemehno izmenjavanje med razumom natatnostno in liričnostjo govorice izvirnika,« še piše v utemeljivitih.

Malej je rojen leta 1975 v Kopru, kjer živi in ustvarja. Od leta 2004 je sodeloval v kulturi. Je tudi avtor pesniških zbirk *Otok, slurje, poljub* (2004) in *Rezi v zlaterni* (2009). V zbirki *Aleph* Centra za slovensko književnost bo letos izšla njegova treta zbirka. (sta)



Sodelujoči
v novogoriškem
pogovoru
so naničili vrsto
spominov
in anekdot
o režiserju
Jožetu Babiču

K. M.

da je bil prostor akustično primeren tudi za dramsko gledališče,« je spomnil Pelhan. Casov, ko so v solkanski gledališči dvorani rezirali pod dežnik, ker je zamakala streha in vadili v bundah in rokavicalih, se dobro spominja tudi Glazarjeva. »Do igralskega ansambla bil očetovski, neusmrijen pa je bil od odrške tehnik. Sam je preverjal vse, skakal po stopnicah, in ce se polemolje, je dejal: »To pa ni dobro!«, je Babičev lik osvetil Povše. Peršak pa dodal, kako nesrečen in nepotesoč se je Babič pocutil, ko se je njegova kariera končala, saj je bil dobesedno zivel gledališče.

Za dva dneva, ki je bil spomenut v enem dnevnem delu v Mariboru, Ljubljani in Trstu in na poti v avtomobilu še narekovale tajinci besedila, je pokoj pomenil izgubo bistva. Vsekakor pa je za seboj zapustil iz-

jemno zapuščino, posnel je tudi šest celovečernih filmov, za svoje ustvarjanje je prejel številne nagrade, med drugim zlato (*Trčetrine sonca*) in srebrno (*Veselica*) arno na Festivalu jugoslovenskega igranega filma v Puštu. Prešernovo nagrado za živiljenjsko delo na področju gledališke, filmske in televizijske režije ter Badjurovo nagrado za živiljenjsko delo.

»Velik poklon Jožetu bi bil, če bi v obeh mestih ne mi ureščili Dneva kulture slovenskega in romanskega sveta. Da bi Gorica in Nova Gorica tudi v kulturnem smislu postali eno mesto, xi je ob koncu podular Pelhan. Povše pa k tej ideji dodaja prepričanje, da bi ureščitev spoja dveh takoj velikih kultur posnela veliko evropsko dejanje.«

Katja Munih

SNG NOVA GORICA - Ob stoletnici rojstva Jožeta Babiča

Genij, ki je živel za gledališče

Predlog, da bi Gorica in Nova Gorica pripredili Dneve kulture slovenskega in romanskega sveta

»Ža teater bi dal zadnje gate!« Ko se je upokojil, bolj nesrečnega človeka nisem videl. »Vedno je navel strveljov, osebo, na katero se je lahko zadrl, in to je bilo ponavadi kostumografija, na katero se je dalo vprinc ansambla. Ona pa je bila čisto mirna in samo poslušala, ker je vedela, da je on potrebuje, da se umiri, da lahko nadaljuje snemanje. To so bile kanonade, z igralec je trgal oblike ... bilo je nepozabno!«, »Prvi dan, ko sem nastopil službo, sem na steno pisarje obesil njegovo sliko, da me je spomnjava na njegovo napotek.« Za Babiča je bila gledališče življenje. To je primer silovite sinteze človeka in dejavnosti, čemer bi rekel genialnost. »Bil je človek, ki je znal dati priložnost zacetnikom. Tudi meni.«

Tako so na sobotni večer v novogoriškem SNG na Jožetu Babiču nizali spomnije Teja Glazarja, Babičeve tretje žena in članica novogoriškega igralskega ansambla ob ustanovitev profesionalnega Primorskoga dramatika gledališča, Dušan Jovanovič, režiser prve novogoriške profesionalne predstave *Plug in zvezde*, Dušan Mlakar, ki je s svojimi režijsimi prispevki k vzpostavitvi visokega uprizoritevvenega standarda novogoriškega gledališča, Sergij Pelhan in Janez Povše, direktor in umeščni vodja PDG po zaključku Babičevega manda, ter Tone Peršak, minister za kulturo in avtor monografije o Jožetu Babiču *Med stvarnostjo in domnišljijo*.

jemu zapuščino, posnel je tudi šest celovečernih filmov, za svoje ustvarjanje je prejel številne nagrade, med drugim zlato (*Trčetrine sonca*) in srebrno (*Veselica*) arno na Festivalu jugoslovenskega igranega filma v Puštu. Prešernovo nagrado za živiljenjsko delo na področju gledališke, filmske in televizijske režije ter Badjurovo nagrado za živiljenjsko delo.

»Velik poklon Jožetu bi bil, če bi v obeh mestih ne mi ureščili Dneva kulture slovenskega in romanskega sveta. Da bi Gorica in Nova Gorica tudi v kulturnem smislu postali eno mesto, xi je ob koncu podular Pelhan. Povše pa k tej ideji dodaja prepričanje, da bi ureščitev spoja dveh takoj velikih kultur posnela veliko evropsko dejanje.«

Katja Munih